GENERALINĖS ADVOKATĖS JULIANE KOKOTT IŠVADA, pateikta 2005 m. kovo 17 d. [1]

I — Įvadas

1. Komisija šį procesą dėl valstybės įsipareigojimų neįvykdymo pradėjo dėl Ispanijos teisės aktų, kuriais leidžiama terminu „bio“ ženklinti produktus, pagamintus ne pagal 1991 m. birželio 24 d. Tarybos reglamente (EEB) Nr. 2092/91 dėl ekologinės žemės ūkio produkcijos gamybos ir nuorodų apie tokią gamybą ant žemės ūkio ir maisto produktų [2] nustatytus reikalavimus. Komisijos nuomone, šie teisės aktai pažeidžia minėto reglamento nuostatas ir 2000 m. kovo 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2000/13/EB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su maisto produktų ženklinimu, pateikimu ir reklamavimu, derinimo [3].

II — Teisiniai pagrindai

A — *Bendrijos teisės aktai*

2. Atitinkamos Reglamento Nr. 2092/91 nuostatos buvo daug kartų keistos, paskutinį kartą – 2004 m. vasario 24 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 392/2004, iš dalies pakeičiančiu Reglamentą (EEB) Nr. 2092/91 dėl ekologinės žemės ūkio produktų gamybos ir nuorodų apie tokią gamybą ant žemės ūkio ir maisto produktų [4]. Nagrinėjam ginčui yra aktuali Reglamento Nr. 2092/91 redakcija, pakeista 1995 m. birželio 22 d. Reglamentu (EB) Nr. 1935/95, iš dalies pakeičiančiu Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 2092/91 [5], ir 1999 m. liepos 19 d. Tarybos reglamentu Nr. 1804/1999, įtraukiančiu gyvulininkystės produkciją į Reglamento (EEB) Nr. 2092/91 [6] galiojimo sritį.

1 — Originalo kalba: vokiečių.

2 — OL L 198, p. 1.

3 — OL L 109, p. 29.

4 — OL L 65, p. 1.

5 — OL L 186, p. 1.

6 — OL L 222, p. 1, taikomas nuo 2000 m. rugpjūčio 24 dienos. Nuoroda prancūziškoje versijoje į 2001 m. rugpjūčio 24 d. yra redakcijos klaida.

3. Reglamento Nr. 2092/91, papildyto Reglamentu Nr. 1804/1999, 2 straipsnis nustato:

„Taikant šį reglamentą produktas laikomas turinčiu nuorodą, jog jis pagamintas laikantis ekologinės gamybos būdo, jeigu etiketėse, reklaminėje medžiagoje arba prekybos dokumentuose toks produktas, jo ingredientai arba pašarinės medžiagos yra apibrėžiami kiekvienoje valstybėje narėje naudojamomis nuorodomis, kurios rodo pirkėjui, kad šis produktas, jo ingredientai arba pašarinės medžiagos buvo gauti laikantis 6 straipsnyje nustatytų gamybos taisyklių, ypač jeigu po vieną arba kartu įrašomi toliau išvardyti terminai arba jų įprastiniai vediniai (pavyzdžiui, bio-, eko- ir t. t.) ar jų santrumpos, nebent jie nėra taikomi maisto produktuose arba pašaruose esantiems žemės ūkio produktams arba yra akivaizdžiai nesusiję su šiuo gamybos būdu:

— ispaniškai: *ecológico,*

— daniškai: *økologisk,*

— vokiškai: *ökologisch, biologisch,*

— graikiškai: *βιολογικό,*

— angliškai: *organic,*

— prancūziškai: *biologique,*

— itališkai: *biologico,*

— olandiškai: *biologisch,*

— portugališkai: *biológico,*

— suomiškai: *luonnonmukainen,*

— švediškai: ekologisk.“ (Pataisytas vertimas)

4. Reglamento Nr. 2092/91 5 straipsnio 1 ir 3 dalys nustato sąlygas, kurias atitinkančio produkto etiketėse arba reklamoje gali būti pateikiama nuoroda į ekologinę žemės ūkio gamybą.

5. Reglamento Nr. 2092/91 10a straipsnio 2 dalis nustato:

„Valstybės narės imasi visų reikiamų priemonių, kad 2 straipsnyje ir (arba) V priede pateiktos nuorodos nebūtų apgaulingai naudojamos".

6. Direktyvos 2000/13/EB 2 straipsnio 1 dalies a punkto i papunktis nustato, kad:

„Ženklinimas ir ženklinimo būdai:

a) neturi iš esmės klaidinti pirkėjo, visų pirma dėl:

i) maisto produkto charakteristikų, ypač jo pobūdžio, tapatybės, savybių, sudėties, kiekio, tinkamumo vartoti trukmės, kilmės arba pagaminimo būdo; <...>"

B — *Nacionalinės teisės aktai*

7. Ispanijos Karalystėje ekologinio žemės ūkio ir atitinkamų žemės ūkio produktų ir maisto produktų ženklinimą pirmiausia reglamentavo 1993 m. spalio 22 d. „Real Decreto" Nr. 1852/1993 [7] (toliau – Karaliaus dekretas Nr. 1852/1993). Pagal jo 3 straipsnio 1 dalį produktas buvo laikomas ekologišku, jei jis ar jo sudedamosios dalys etiketėse, reklaminėje medžiagoje arba prekybos dokumentuose buvo ženklinami terminu „ecológico". Be to, 3 straipsnio 1 dalis nustatė, kad gali būti vartojami ir šie terminai: „obtenido sin el empleo de productos químicos de síntesis" (pagamintas, nenaudojant sintetinių – cheminių produktų), „biológico" (biologiškas), „orgánico" (organinis), „biodinámico" (biodinaminis), o taip pat terminai „eco" (eko) ir „bio" (bio).

8. Karaliaus dekretas Nr. 1852/1993 buvo pakeistas 2001 m. gegužės 11 d. Karaliaus dekretu Nr. 506/2001 [8] (toliau – Karaliaus dekretas Nr. 506/2001). Dabar jo 3 straipsnio 1 dalis nustato:

„Pagal Reglamento (EEB) Nr. 2092/91, papildyto Reglamentu (EB) Nr. 1804/1999,

7 — B. O. E. (Boletín Oficial del Estado), 1993 m. lapkričio 26 diena.

8 — B. O. E. (Boletín Oficial del Estado), 1993 m. gegužės 26 diena.

2 straipsnio nuostatas produktas visais atvejais laikomas turinčiu nuorodą, jog jis pagamintas laikantis ekologinės gamybos būdo, jeigu etiketėse, reklaminėje medžiagoje arba prekybos dokumentuose toks produktas, jo ingredientai arba pašarinės medžiagos yra ženklinami terminu „ecológico" arba jo vediniu „eco", kuris vartojamas vienas arba kartu su produkto, jo ingredientų pavadinimais arba jo prekių ženklu."

9. *Comunidad Foral de Navarra* (autonominis Navaros regionas) teritorijoje ekologinį žemės ūkį reglamentuoja 1999 m. gruodžio 20 d. „Decreto Foral" Nr. 617/1999 [9] (toliau – Regiono dekretas Nr. 617/1999), kurio 2 straipsnis nustato, kad produktas laikomas ekologišku, jeigu jis ženklinamas terminais „ecológico", „obtenido sin el empleo de productos químicos de síntesis", „biológico", „orgánico", „biodinámico" arba trumpiniais „eco" arba „bio". 2000 m. birželio 12 d. „Decreto Foral" Nr. 212/2000 [10] (toliau – Regiono dekretas Nr. 212/2000) papildė Regiono dekretą Nr. 617/1999 išimtį nustatančia taisykle, kad minėta nuostata netaikoma neekologinės gamybos būdu pagamintiems pieno produktams, kurių pavadinimuose vartoti terminą „bio" yra įprasta.

9 — B. O. Navarra (Boletín Oficial de Navarra), 2000 m. sausio 10 diena.

10 — B. O. Navarra (Boletín Oficial de Navarra), 2000 m. liepos 10 diena.

III — Ikiteisminė procedūra ir šalių prašymai

10. 2001 m. liepos 18 d. laišku Komisija pareikalavo, kad pagal EB 226 straipsnį Ispanijos Karalystė išdėstytų savo poziciją. Komisijos nuomone, Karaliaus dekretu Nr. 506/2001 ir Regiono dekretu Nr. 212/2000 padaryti Ispanijos teisės aktų pakeitimai pažeidžia Reglamento Nr. 2092/91 2 straipsnį kartu su reglamento 5 straipsniu, minėto reglamento 2 straipsnį kartu su šio reglamento 10a straipsniu ir Reglamento Nr. 2092/91 2 straipsnį kartu su Direktyvos 2000/13/EB 2 straipsnio 1 dalies a punkto i papunkčiu. Ispanijos Karalystė prieštaravo šiai nuomonei.

11. Atsakydama į tai, Komisija 2002 m. balandžio 24 d. raštu Ispanijos vyriausybei pateikė pagrįstą nuomonę ir nustatė dviejų mėnesių terminą, per kurį skundžiami teisės pažeidimai turi būti panaikinti. Ispanijos vyriausybė nepakeitė savo nuomonės, kad teisės pažeidimo nėra.

12. 2003 m. kovo 17 d. pareiškimu, kuris Teisingumo Teismas gavo 2003 m. kovo 26 d., Komisija pareiškė ieškinį Ispanijos Karalystei pagal EB 226 straipsnį.

13. Komisija Teisingumo Teismo prašo:

— nustatyti, kad Ispanijos Karalystė, vidaus teisės aktuose ir praktikoje leisdama ir toliau vartoti žodį „bio“, vieną arba sudurtiniuose terminuose, neekologiškos kilmės produktams ženklinti, pažeidė 1991 m. birželio 24 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 2092/91 dėl ekologinės žemės ūkio produkcijos gamybos ir nuorodų apie tokią gamybą ant žemės ūkio ir maisto produktų 2 straipsnį kartu su reglamento 5 straipsniu, pakeistu Reglamentais (EB) Nr. 1935/95 ir Nr. 1804/1999, taip pat pažeidė minėto reglamento 2 straipsnį kartu su pakeisto reglamento 10a straipsniu todėl, kad nesiėmė pasiūlytų priemonių, siekdama užkirsti kelią šio žodžio klaidingam vartojimui, taip pat pažeidė ir pakeisto Reglamento Nr. 2092/91 2 straipsnį kartu su 2000 m. kovo 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2000/13/EB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su maisto produktų ženklinimu, pateikimu ir reklamavimu, derinimo 2 straipsnio 1 dalies a punkto i papunkčiu, nes nesiėmė priemonių išvengti pirkėjų klaidinimo dėl maisto produktų pagaminimo būdo,

— ir tuo, kad *Communidad Foral de Navarra* teritorijoje, pažeidžiant pirmiau minėtus reikalavimus, žodis „bio“ – vienas arba sudurtiniuose terminuose – vartojamas neekologinės gamybos būdu pagamintų pieno produktų, kuriems žodis „bio“ yra tapęs įprastiniu, pavadinimuose,

neįvykdė savo įsipareigojimų, nustatytų minėtame reglamente ir direktyvoje, ypač pirmiau nurodytose jų nuostatose.

— priteisti iš Ispanijos Karalystės bylinėjimosi išlaidas.

14. Ispanijos Karalystė Teisingumo Teismo prašo:

— atmesti ieškinį,

— priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas.

IV — Teisinis vertinimas

15. Nagrinėjama byla dėl valstybės įsipareigojimų neįvykdymo nėra įprasta, nes Komisija priekaištauja Ispanijai dėl jos nacionalinių teisės aktų nesuderinamumo su Bendrijos reglamentu. Dažnai proceso dėl valstybės įsipareigojimų neįvykdymo objektas yra nacionalinių teisės aktų ir direktyvų nesuderinamumas, todėl tokio proceso reglamentų

atveju būtinumas nėra akivaizdus. Kadangi reglamentai taikomi tiesiogiai ir turi viršenybę nacionalinės teisės atžvilgiu, į jiems prieštaraujančią nacionalinę teisę galima būtų nekreipti dėmesio. Tačiau taip būtų nepripažinta, kad prieštaravimai tarp reglamento ir nacionalinės teisės turi įtakos praktiniam Bendrijos teisės taikymo veiksmingumui. Atsiradę prieštaravimai gali sukelti ypatingų abejonių dėl teisės taikymo. Todėl valstybės narės, vykdydamos reglamento nuostatas, gali imtis tik tokių priemonių, kuriomis gerbiamos jo reglamentavimo ribos, netrukdoma jį tiesiogiai taikyti ir neslepiamas jo Bendrijos masto pobūdis [11]. Pagal EB 10 straipsnyje nustatytas pareigas nacionalinės priemonės privalo iš esmės palengvinti Bendrijos reglamentų taikymą ir nesudaryti kliūčių jų nuostatoms įgyvendinti [12]. Šių įsipareigojimų pažeidimas taip pat gali būti proceso dėl įsipareigojimų neįvykdymo objektas.

16. Komisija priekaištauja, kad pagal naujus Ispanijos teisės aktus produktai, pagaminti, nesilaikant Reglamente Nr. 2092/91 ekologinei žemės ūkio gamybai nustatytų reikalavimų, taip pat gali būti ženklinami nuoroda „bio". Tuo Ispanija pažeidžia Reglamento Nr. 2092/91 2 straipsnį kartu su minėto reglamento 5 ir 10a straipsniais, taip pat Direktyvos 2000/13 2 straipsnio 1 dalies a punkto i papunktį.

17. Reglamento Nr. 2092/91 2 straipsnis nustato, kada produkto ženklinimas yra nuoroda į ekologišką produkto kilmę. Reglamento Nr. 2092/91 5 straipsnis nustato, kokius produktus galima atitinkamai ženklinti. Reglamento Nr. 2092/91 10a straipsnis įpareigoja valstybes nares imtis priemonių, kad 2 straipsnyje apibrėžti terminai nebūtų apgaulingai vartojami. Direktyvos 2000/13 2 straipsnio 1 dalies a punkto i papunktis taip pat įpareigoja valstybes nares vengti klaidinančio ženklinimo.

18. Šios nuostatos būtų pažeistos, jeigu terminas „bio" Ispanijoje būtų vartojamas ekologiniu būdu pagamintiems produktams apibūdinti Reglamento Nr. 2092/91 2 straipsnio prasme. Kadangi jo nuostatos kliudytų Ispanijai priimti teisės aktus, panašius į ginčijamus šioje byloje, kuriais leidžiama šiuos terminus vartoti produktams, pagamintiems ne reglamente nustatytais ekologinės žemės ūkio gamybos būdais. Be to, Ispanija privalėtų vengti apgaulingo terminų vartojimo.

11 — Žr., pavyzdžiui, 1978 m. sausio 31 d. Sprendimą *Zerbone* (94/77, Rink. 1978, p. 99, 22–27 punktai) ir 2004 m. spalio 14 d. Sprendimą *Komisija prieš Nyderlandus* (C-113/02, Rink. p. I-9707, 16 punktas).

12 — 1999 m. spalio 14 d. Sprendimas *Adidas* (C-223/98, Rink. 1999, p. I-7081, 25 punktas).

19. Sprendžiant Komisijos pareikšto ieškinio pagrįstumo klausimą, pažymėtina, kad visų minėtų teisės pažeidimų konstatavimas priklauso vien tik nuo Reglamento Nr. 2092/91 2 straipsnio išaiškinimo. Reikia išsiaiškinti, ar produktas, Ispanijoje ženklinamas terminu „bio", pagal Reglamento Nr. 2092/91 2 straipsnį gali būti laikomas turinčiu nuorodą į ekologinės žemės ūkio gamybos būdą.

20. Reglamento Nr. 2092/91 2 straipsnis nustato, kada produkto ženklinimas yra nuoroda į ekologinę gamybą – jame pateiktas bendras apibūdinimas yra papildomas kiekviena kalba išvardytais atskirais terminais. Pirmiausia pagal 2 straipsnyje pateiktą bendrą apibūdinimą produktas laikomas turinčiu nuorodą į ekologinę gamybą, jeigu:

„produktas <...> yra apibrėžiamas kiekvienoje valstybėje narėje naudojamomis nuorodomis, kurios rodo pirkėjui, kad šis produktas <...> pagamintas laikantis 6 straipsnyje nustatytų gamybos taisyklių <...>"

21. Šis bendras apibūdinimas daro didelę įtaką įprastinių terminų vartojimui ir su juo glaudžiai susijusiam vartotojo suvokimui.

22. Po jo kiekviena kalba išvardyti atskiri terminai, kurie patys, taip pat jų vediniai ir santrumpos, vartojami ekologiniu gamybos būdu pagamintiems produktams ženklinti:

„<...> jeigu po vieną arba kartu įrašomi toliau išvardyti terminai arba jų įprasti vediniai (pavyzdžiui, bio-, eko- ir t. t.) ar jų santrumpos, nebent jie nėra taikomi maisto produktuose arba pašaruose esantiems žemės ūkio produktams arba yra akivaizdžiai nesusiję su šiuo gamybos būdu." (Pataisytas vertimas)

23. Toliau pateikiamas atskirų terminų įvairiomis oficialiosiomis Bendrijos kalbomis sąrašas. Ispanų, danų, vokiečių ir švedų kalbomis nurodomas termino „ekologiškas" atitikmuo, vokiečių, graikų, prancūzų, italų ir portugalų kalbomis – terminas „biologiškas", anglų kalba – terminas „organinis" ir suomių kalba – terminas „natūralus".

24. Pateiktame sąraše valstybės narės oficialiąja kalba nurodyti terminai šioje valstybėje narėje laikomi turinčiais nuorodą į ekologinę gamybą. Reglamento Nr. 2092/91 2 straipsnis taip apibrėžia atitinkamą vartotojo suvokimą.

25. Punkte „ispaniškai" yra nurodytas tik terminas „ecologico"; terminas „biologico", kuris apimtų ir trumpinį „bio", punkte „ispaniškai" nėra paminėtas.

26. Tačiau sąraše vokiečių ir olandų kalbomis yra nurodytas terminas „biologisch", prancūzų kalba – „biologique", graikų – „βιολογικό", italų – „biologico" ir portugalų – „biológico", todėl bent jau šiomis kalbomis nurodytais terminais ir jų trumpiniu „bio" ženklinami produktai laikomi turinčiais nuorodą į ekologinę gamybą.

27. Šių terminų apsauga priklauso ne nuo atitinkamų vartotojų kalbos, bet nuo kalbos, kuria pažymėtas produktas yra pateikiamas rinkai. Iš to išplaukia, kad, pavyzdžiui, ne tik Prancūzijoje, Belgijoje ir Liuksemburge, bet ir visose kitose valstybėse narėse neleistina prancūzų kalba pažymėto produkto ženklinti nuoroda „biologique", jeigu jis pagamintas ne reglamente nustatytu būdu. Lygiai taip pat būtų neleistina produktui žymėti vartoti trumpinį „bio".

28. Todėl negalima išplėsti šio termino apsaugos, suteikiant ją trumpiniui „bio" kaip aiškiai nurodytų terminų „biologinis" vertimų trumpiniui, juo apibrėžiant produktus, jei jie į rinką pateikiami pažymėti viena kalba, kuria nėra nurodytas termino „biologinis" vertimas. Teisingumo Teismas, vertindamas pateikimo į rinką priemones, turėtų atsižvelgti, kaip jomis yra ginami vidutiniškai informuoto, atidaus, supratingo, pirmiau paminėtus produktus perkančio eilinio vartotojo interesai [13]. Toks eilinis vartotojas, perkantis ispanų kalba pažymėtus produktus, terminą „bio" suvokia ne kaip 2 straipsnyje nurodyto termino „biologinis" vertimo trumpinį, bet kaip ispanų kalbos žodžio „biológico" trumpinį [14].

29. Todėl Komisijos priekaištas yra pagrįstas, tik jeigu ispanų kalbos termino „biológico" trumpinys „bio" suprantamas kaip nuoroda į reglamente nustatytą gamybos būdą. Viena vertus, tai išplaukia iš paties reglamento, antra vertus – taip pat iš ispanų kalba pažymėtų produktų eilinio pirkėjo realaus suvokimo.

A — *Nuorodos „biologico" funkcija pagal Reglamentą Nr. 2092/91*

30. Reglamento Nr. 2092/91 2 straipsnyje pateiktas sąrašas iš pirmo žvilgsnio sudaro

13 — 1998 m. liepos 16 d. Sprendimas *Gut Springenheide prieš Tusky* (C-210/96, Rink. 1998, I-4657, 31 punktas).

14 — Darytina prielaida, kad keliomis kalbomis pažymėtuose produktuose „bio" vartojimas užraše ispanų kalba darys įtaką ir vartotojui, kuris dėmesį sutelks ties užrašu kita kalba, pavyzdžiui, prancūzų.

įspūdį, kad tik jame nurodyti terminai nustato, kokie terminai atitinkama oficialiąja Bendrijos kalba laikomi turinčiais nuorodą į ekologinę gamybą. Tačiau šis įspūdis yra klaidingas. Reglamento Nr. 2092/91 2 straipsnyje kiekviena kalba išvardyti vienas arba du terminai, kurie vartojami pagal reglamentą pagamintai ekologiškai produkcijai ženklinti, tačiau pastebėtina, kad šis sąrašas nėra baigtinis. Minėto reglamento 2 straipsnio prasme ženklinimui labiausiai tiktų vienas iš nurodytų terminų. Todėl ekologiškiems produktams ženklinti gali būti vartojami ir kiti terminai. Vis dėlto, atsižvelgiant į aiškų išvardijimą, terminų apsaugos išplėtimas, siekiant suteikti apsaugą atitinkama kalba nenurodytiems terminams, reikalauja pagrindimo. Skirtingų terminų priskyrimas skirtingoms kalboms būtent *prima facie* prieštarauja prielaidai, kad šie terminai *visomis* kalbomis suprantami kaip ekologiškų produktų ženklas.

31. Taip pat ir Reglamento Nr. 2092/91 priėmimo istorija veikiau prieštarauja nuomonei, kad aiškiai išvardyti terminai visomis oficialiosiomis kalbomis turėtų būti laikomi turinčiais nuorodą į ekologinę gamybą. Pirmiausia Komisija pasiūlė Bendrijos mastu vartoti bendrą terminą, o būtent „biologiškas" arba „biodinaminis"[15], kurio vertimai visomis kalbomis taptų privalomomis nuorodomis, vartojamomis ekologinės žemės ūkio gamybos būdu pagamintiems produktams žymėti. Tačiau buvo pritarta Parlamento nuomonei ir pasiūlymui sudaryti terminų skirtingomis kalbomis sąrašą, kuriame būtų grįžtama prie terminų „ekologiškas", „biologinis" ir „organinis" vartojimo[16]. Toliau laikantis koncepcijos dėl bendros terminijos visomis kalbomis būtų buvęs suderintas trijų terminų „ekologiškas", „biologinis" ir „organinis" vartojimas pagal Reglamentą Nr. 2092/91 pagamintai produkcijai žymėti, užuot sudarius devynių terminų skirtingomis kalbomis sąrašą.

32. Reglamento Nr. 2092/91 tikslas ir vidaus rinkos idėja, kurią realizuojant ir aiškinant būtina atsižvelgti į Sutartį, atitinka nuorodos, vartojamos visomis oficialiosiomis Bendrijos kalbomis, pobūdį.

33. Reglamento Nr. 2092/91 tikslas yra ekologinės žemės ūkio gamybos skatinimas. Siekiant šio tikslo, reglamentu norima apsaugoti vartotoją nuo klaidinančių terminų. Vartotojas privalo galėti lengvai identifikuoti ekologiškus produktus. Be to, reglamentu siekiama apsaugoti ekologiškų produktų gamintojus nuo nesąžiningos konkurencijos. Ekologinės žemės ūkio gamybos būdu paga-

15 — Pasiūlymas dėl Tarybos reglamento (EEB) dėl ekologinės žemės ūkio produktų gamybos ir nuorodų apie tokią gamybą ant žemės ūkio ir maisto produktų, OL C 4, 1990, p. 4 (5).

16 — KOM (91), 112 (galutinis), p. 4 ir paskesni.

minti produktai turi būti apsaugoti nuo konkurencijos su pigesniais, tradicinės žemdirbystės būdu pagamintais produktais [17].

Bendrijos mastu nustatyta vienoda apsauga leis ne tik išvengti galimų kliūčių laisvai judėti prekėms, bet ir parems vienodos Bendrijos terminijos raidą, kuri skatintų prekybą šiais produktais.

34. Minėtiems tikslams prieštarautų vienodo termino, šiuo atveju bio", vartojimas vienoje valstybėje narėje, juo ženklinant ekologiškus produktus, o kitoje valstybėje narėje šį terminą paliekant neapsaugotą.

36. Dėl to taip pat atkreiptinas dėmesys, kad vidaus rinkoje daugiakalbiai ženklinimai yra galimi ir įprasti tam, kad produktų patektų į skirtingų valstybių narių rinkas. Tada jos pačios gali klaidinti vartotoją, jei ant ne pagal reglamento taisykles pagaminto produkto atsiranda įprastinė nuoroda vartotojo kalba į pagaminimo būdą pagal reglamentą kita kalba. Pavyzdžiui, klaidintų, jei Portugalijoje ispaniškas jogurtas būtų pardavinėjamas su ispaniškų užrašu „biológico" [18]. Tai patvirtina, kad dėl suklaidinimo rizikos toks daugiakalbis ženklinimas nesuderinamas su reglamentu [19]. Tačiau praktiškai tam sunku užkirsti kelią, nes kai kurios valstybės narės leidžia laisvai naudoti užrašus, kurie kitose valstybėse narėse palikti gamybai pagal reglamentą.

35. Jeigu „bio", kaip ekologinės gamybos ženklinimui, tik dalimi Bendrijos kalbų būtų nustatyta apsauga, tai klaidintų vartotojus, apsiperkančius kitoje valstybėje narėje arba perkančius produktus, pažymėtus kitomis kalbomis, nes jie manytų, kad tai ekologiški produktai. Dėl to ekologiški produktai, laisvo prekių judėjimo sąlygomis taip pat nesudarytų tiesioginės konkurencijos pigesniems produktams, pagamintiems tradicinės žemdirbystės būdu. Todėl būtų pakenkta ne tik reglamento tikslui užkirsti kelią nesąžiningai konkurencijai. Ženklinimo apsaugos skirtumai daug labiau galėtų sutrukdyti ekologiškų produktų prekybą Bendrijos viduje. Todėl

37. Galimą žalą ekologiškų produktų vidaus rinkai parodo lyginamojo teisinio tyrimo, kurį atliko Teisingumo Teismo mokslinė

17 — Žr., pavyzdžiui, Reglamento Nr. 2092/91 antrą ir penktą konstatuojamąsias dalis.

18 — Pagal reglamento 2 straipsnį „biológico" yra gamybos pagal reglamente nustatytas taisykles ženklinimas portugalų kalba.

19 — Žr. 27 ir paskesnius punktus.

tarnyba, rezultatai. Pagal juos vienintelės valstybės narės [20], leidžiančios produktams, pagamintiems ne pagal reglamentą, vartoti „bio", greta Ispanijos, yra Danija bei Jungtinė Karalystė. Žinoma, Danijoje ir Jungtinėje Karalystėje reikalinga bent aiški nuoroda, kad prekės kilmė yra neekologiška. Tačiau tai išplaukia iš to, kad vidaus rinkoje, išskyrus Ispaniją, „bio" suprantama kaip nuoroda į ekologinę žemės ūkio gamybą ir gamintojų naudojama šiuo tikslu.

38. Nagrinėjamu atveju dar netaikomas Reglamentas Nr. 392/2004 patvirtina Reglamento Nr. 2092/91 tikslus atitinkantį išaiškinimą. Šiuo reglamentu Bendrijos įstatymų leidėjas aiškiai išreiškė požiūrį, kad Reglamento Nr. 2092/91 2 straipsnyje išvardyti ženklinimai kitomis Bendrijos kalbomis suprantami kaip nuoroda į ekologinę gamybą.

39. Tarybos reglamentu Nr. 392/2004 Taryba, be kita ko, pakeitė ir Reglamento Nr. 2092/91 2 straipsnį. Nuo šiol jame išvardyti terminai „<...> visoje Bendrijoje *bet kuria Bendrijos kalba* [21] laikomi svarbiausia nuoroda į ekologinį gamybos būdą <...>". Reglamento Nr. 392/2004 antroje konstatuojamojoje dalyje nustatyta apsauga galioja ir įprastiniams šių terminų vediniams ir santrumpoms, neatsižvelgiant į tai, kokia kalba jie vartojami. Europos Parlamento pranešėja taip pat išaiškino, kad naujoji 2 straipsnio redakcija neleis termino „bio" vartoti produktams, pagamintiems neekologinės žemės ūkio gamybos būdu, ženklinti [22]. Šio teisės akto turinys buvo akivaizdžiai žinomas ir Ispanijos vyriausybei, nes ji balsavo prieš reglamento pakeitimą. Nurodydama šį procesą dėl valstybės narės įsipareigojimų neįvykdymo, ji pabrėžė, kad ispanų kalboje „bio" nesiejamas su ekologine gamyba, todėl pakeitimas nereikalingas [23]. Tai paaiškinama tuo, kad trumpinio „bio" vartojimas visomis Bendrijos kalbomis šiandien bet kuriuo atveju yra leidžiamas vartoti ženklinant tik ekologinės žemės ūkio gamybos būdu pagamintus produktus [24].

40. Reglamento Nr. 392/2004 antroje konstatuojamojoje dalyje pabrėžiama, kad jo

20 — Neatsižvelgta į Baltijos šalis, Maltą ir Vengriją.

21 — Išskirta autorės.

22 — 2003 m. lapkričio 6 d. Parlamento narės Danielle Auroi pranešimas dėl pasiūlymo pakeisti Tarybos reglamentą (EEB) Nr. 2092/91dėl ekologinės žemės ūkio produktų gamybos ir nuorodų apie tokią gamybą ant žemės ūkio ir maisto produktų, A5-392/2003, p. 11.

23 — Deklaracija Nr. 16/04 2004 m. vasario mėn. Tarybos teisės aktų sąraše, 2004 m. kovo 24 d. Tarybos dokumentas 7712/04, II priedas, p. 6.

24 — Žr. mano šios dienos išvadą byloje *Comité Andaluz* (C-135/03, Rink. p. I-7139, 20 ir paskesni punktai).

pakeitimu siekiama išvengti bet kokio *neteisingo aiškinimo* dėl apsaugos apimties. Todėl įstatymo leidėjas padarė išvadą, kad vengimas suteikti apsaugą įprastiniams šių terminų vediniams ir santrumpoms kitomis kalbomis, sudarytų galimybę neteisingai išaiškinti pakeisto Reglamento Nr. 2092/91 2 straipsnio nuostatas.

41. Darant išvadą dėl Reglamento Nr. 2092/91 2 straipsnio išaiškinimo, pažymėtina, kad iš esmės kiekvienas atskira kalba nurodytas terminas ir jo trumpiniai, remiantis reglamentu, visoje Bendrijoje galioja kaip ekologinės žemės ūkio gamybos būdu pagamintos produkcijos ženklas.

42. Reglamento 2 straipsnis nustato išimtį terminams, kurie „<...> akivaizdžiai nesusiję su šiuo gamybos būdu <...>“ [25]. Pirmiau paminėti ir plačiau išaiškinti Ispanijos teisės aktai bei iki šiol galiojantys regiono teisės aktai, kurie terminą „bio“ kartu su kitais terminais siejo ir tebesieja [26] su ekologine žemės ūkio gamyba, leidžia daryti išvadą, kad šis terminas Ispanijoje yra neišvengiamai susijęs su ekologine gamyba.

43. Todėl leidimas terminą „bio“ vartoti produktams, pagamintiems, nesilaikant Reglamente Nr. 2092/91 nustatytų reikalavimų, yra nesuderinamas su jo 2 straipsniu.

B — *Dėl Ispanijos rinkos vartotojų suvokimo*

44. Tuo atveju, jeigu Teisingumo Teismas nepritartų šiai nuomonei dėl Reglamento Nr. 2092/91, papildyto Reglamentu Nr. 1804/99, 2 straipsnio išaiškinimo, viskas priklausytų nuo to, ar vartotojas ženklinimą ispanų kalba terminu „bio“, kaip „biológico“ trumpiniu, suvokia kaip nuorodą į ekologinės žemės ūkio gamybos būdą. Reglamento 2 straipsnis ne tik aiškiai apibrėžia jame nurodytus terminus, kurie laikomi turinčiais nuorodą į ekologinę gamybą, bet jame taip pat „<...> yra apibrėžiami kiekvienoje valstybėje narėje naudojamomis nuorodomis, <...> kurios rodo pirkėjui, kad šis produktas, jo ingredientai arba pašarinės medžiagos <...> pagaminti, laikantis <...> nustatytų gamybos

25 — Dėl šios išimties naujos redakcijos žr. mano išvadą *Comité Andaluz* (nurodyta 26 išnašoje, 31 ir paskesni punktai).

26 — Žr. 43 ir paskesnius punktus.

taisyklių <...>". Kadangi ši nuostata taikoma visose valstybėse narėse, pažymėtina, kad ji neprieštarauja Komisijos pozicijai dėl to, kad turimas omenyje ne eilinis Bendrijos rinkos vartotojas, o Ispanijos rinkos vartotojas.

45. Ispanijos vyriausybė gin̆cija, kad ispanų vartotojai terminą „bio" sieja su reglamente apibrėžtu gamybos būdu. Komisija prieštarauja, kad tik augalininkystės produktams taikoma ankstesnė Karaliaus dekreto Nr. 1852/1993 redakcija numatė šio termino vartojimą produktams pagal reglamentą. Be to, ji remiasi Navaros regiono dekretu Nr. 212/2000, kuris, nustatydamas išimtį pieno produktams, ir toliau reglamentuoja, kad produktas laikomas pagamintu ekologinės žemės ūkio gamybos būdu, jeigu jis, be kitų terminų, ženklinamas terminais „biológico" arba „bio". Ispanijos vyriausybė, pasiteiravus Teisingumo Teismui, patvirtino, kad nacionalinis reguliavimas ir reguliavimas Navaros regione skiriasi. Ši informacija gali būti suprantama tik taip, kad nacionalinis teisės aktas neužkerta kelio regiono teisės akto veiksmingumui. Pagal Ispanijos vyriausybės pranešimą, taip pat ir Valensijos, Kanarų, Galisijos, Madrido, Katalonijos, Aragono ir Balearų regionuose yra panašių, reglamentui neprieštaraujančių teisės aktų be apribojimų pieno produktams. Komisija dar per žodinį nagrinėjimą nurodė, kad iš septyniolikos regionų tik Navaroje – tik pieno produktams – ir Baskijoje leidžiama vartoti „bio" ženklinant produktus, pagamintus ne pagal reglamentą. Todėl Ispanijos teritorijoje galioja skirtingi teisės aktai dėl „bio" vartojimo.

46. Jeigu net Ispanijos įstatymų leidėjas nacionaliniu ir regiono lygiu sutapatino terminus „biológico" arba „bio" su terminais „ecológico" ir „eco", darytina išvada, kad ir ispanų vartotojas paseks jo pavyzdžiu. Galima daryti prielaidą, kad įstatymų leidėjas, priimdamas šį norminį aktą, rėmėsi jau egzistuojančiu vartotojų suvokimu arba bent jau tuo skatino tokio suvokimo paplitimą.

47. Šiai išvadai neprieštarauja tai, kad pagal senąją karaliaus dekreto redakciją ši nuostata galiojo tik augalininkystės produktams, ir kad regiono dekretas numato išimtį pieno produktams. Jeigu nuorodomis „bio" ir „biológico" ženklinami kai kurie reglamente nustatytu būdu pagaminti produktai, tai darytina prielaida, kad vartotojas, perkantis kitus produktus, manys, jog jie pagaminti

tokiu pačiu būdu, todėl šių terminų vartojimas ženklinant gali būti klaidinantis [27].

48. Ginčijamas karaliaus dekreto pakeitimas taip pat neprieštarauja Ispanijos įstatymų leidėjo išvadai dėl Ispanijos vartotojo suvokimo. Viena vertus, dar egzistuoja regiono taisyklės, kurios ir toliau suteikia vartotojui atitinkamą pasitikėjimą ženklinimu terminais „bio" ir „biológico". Antra vertus, priešinga išvada dėl teisės akto, reglamentuojančio šių terminų vartojimą, panaikinimo nėra įmanoma dėl su tuo susijusios vartotojų suvokimo kaitos. Pereinamuoju laikotarpiu egzistuos bent senomis taisyklėmis paremti vartotojo lūkesčiai. Staigus tam tikro termino apsaugos panaikinimas neišvengiamai sukeltų vartotojo suklaidinimo pavojų. Jis galėtų būti pateisintas, jei nebent būtų akivaizdu, kad vartotojas jau be apsaugos likusių terminų nesieja su nuoroda į gamybos būdą pagal reglamentą.

49. Galiausiai pažymėtina, kad Ispanijos vyriausybė turėtų įrodyti, nes teisiškai Ispanija jau turi tam pakankamų pradinių duomenų, kad Ispanijos vartotojai terminą „bio" sieja su ekologine gamyba. Tačiau Ispanijos vyriausybė tokio įrodymo nepateikė. Ji savo argumentuose iš esmės remiasi jos pateikta nuomonių apklausa. Neatmestina, kad iš esmės toks tyrimas galėtų būti vartotojų lūkesčius atspindintis įrodymas. Tačiau pateiktas tyrimas yra tik bandomasis projektas, atliktas, remiantis maždaug 100 telefoninių apklausų, Madride, Barselonoje ir Bilbao. Apklausą atlikęs nuomonių tyrimo institutas rėmėsi tuo, kad galutinėms išvadoms padaryti reikalingas kitas etapas, per kurį turėtų būti apklausta maždaug 2 000 asmenų. Be to, kaip teisingai nurodo Komisija, tyrimą užsakę Ispanijos pieno pramonės atstovai buvo suinteresuoti toliau leisti vartoti terminą „bio". Neapsistojant ties atlikto tyrimo dalykinės kokybės nagrinėjimu, pažymėtina, kad jame pateikti pradiniai duomenys rodo, jog terminas „bio" suvokiamas ne tik kaip naudingas sveikatai, bet ir kaip nuoroda į gamybos būdą [28].

50. Ispanijos vyriausybė remiasi Ispanijos vartotojų, kurie bioproduktą susies ne su gamybos procesu, o su ypatinga nauda sveikatai, pavyzdžiui, bifido bakterijomis pieno produktuose, suklaidinimo rizika. Jei tokia rizika iš tikrųjų atsirastų, žinoma, tai, kad vartotojų, kurie šiuos užrašus susieja su

27 — Reglamentas (EEB) Nr. 2092/91 iki jo papildymo Reglamentu Nr. 1804/99 turėjo panašią konstrukcijos klaidą, nes terminų apsauga neapėmė gyvulininkystės produktų. Tuo jis prisidėjo prie vartotojų klaidinimo.

28 — Atsiliepimas į ieškinį, IV Priedas, p. 8, antroji ir šeštoji savybės.

gamyba pagal reglamentą, klaidinimas yra leistinas, jam nepadėtų. Priešingu atveju tada reikėtų visiškai uždrausti naudoti šį užrašą [29].

51. Net ir tuo atveju, jeigu terminas „bio" nebūtų suvokiamas kaip visomis kalbomis vartojamas ekologinės žemės ūkio gamybos produktų ženklas Reglamento Nr. 2092/91 prasme, bent jau Ispanijoje jis atliktų šios nuorodos funkciją.

52. Papildant tai, išdėstyta, pastebėtina, kad Ispanijos teisės aktai negali būti pateisinami Reglamento Nr. 2092/91 5 straipsnio 3a dalyje numatytomis išimtimis. Pagal jas neekologiškiems produktams žymėti vartojant terminą, kuriuo iš esmės apibrėžiami ekologiški produktai, reikėtų atsižvelgti tik tuo atveju, jeigu šis terminas yra registruotas prekių ženklas. Reglamentas Nr. 2092/91 nenumato bendrų išimčių visai produktų grupei, o nedidelę išimtį palieka atskiriems prekių ženklams.

29 — Žinoma, tai pagal reglamento pakeitimus, padarytus Reglamentu Nr. 392/2004, jau nebeįmanoma, nes pagal juos terminas „biológico" ispanų kalba yra leistina nuoroda į gamybą pagal reglamentą kaip termino „biologinis" vertimas.

53. Iš to išplaukia, kad bent jau Ispanijoje „bio" vartojimas produktams, pagamintiems neekologinės žemės ūkio gamybos būdu, yra nesuderinamas su Reglamento Nr. 2092/91 2 straipsniu.

C — Proceso dėl valstybės narės įsipareigojimų neįvykdymo išvados

54. Remiantis tuo, kas išdėstyta, konstatuotina, kad pažeisti Reglamento Nr. 2092/91 2 straipsnis kartu su šio reglamento 5 ir 10a straipsniais ir Direktyvos 2000/13 2 straipsnio 1 dalies a punkto i papunktis [30]. Todėl Komisijos ieškinys turi būti visiškai patenkintas.

V — Dėl bylinėjimosi išlaidų

55. Pagal Pirmosios instancijos teismo procedūros reglamento 69 straipsnio 2 dalį pralaimėjusiai šaliai turi būti nurodyta padengti išlaidas, jeigu laimėjusi šalis to reikalavo. Kadangi Komisija prašė ir remiantis pirmiau išdėstytais argumentais, jos reikalavimai turi būti visiškai patenkinti, todėl Ispanijos Karalystė turi padengti bylinėjimosi išlaidas.

30 — Žr. 16 ir paskesnius punktus.

VI — Išvada

56. Remiantis tuo, kas išdėstyta, Teisingumo Teismui siūlau priimti šį sprendimą:

„1. Ispanijos Karalystė vidaus teisės aktuose ir praktikoje pagal Karaliaus dekretą Nr. 506/2001 ir Regiono dekretą Nr. 212/2000 leisdama vartoti žodį „bio“ – vieną arba sudurtiniuose terminuose – produktams, pagamintiems ne pagal 1991 m. birželio 24 d. Tarybos reglamente (EEB) Nr. 2092/91 dėl ekologinės žemės ūkio produkcijos gamybos ir nuorodų apie tokią gamybą ant žemės ūkio ir maisto produktų, papildyto Reglamentu (EB) Nr. 804/1999, nustatytus reikalavimus, pažeidė:

— Reglamento Nr. 2092/91 2 straipsnį kartu su 5 ir 10a straipsniais,

— Reglamento Nr. 2092/91 2 straipsnį kartu su 2000 m. kovo 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2000/13/EB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su maisto produktų ženklinimu, pateikimu ir reklamavimu, derinimo 2 straipsnio 1 dalies a punkto i papunkčiu.

2. Ispanijos Karalystė padengia bylinėjimosi išlaidas.“